

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת תרומה

בס"ד, עש"ק פרשת תרומה
ג' אדר תשפ"ג – שנה י"ד גליון תרמ"ט

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

ירושלים	הרה"ג מוצ"ש	ר"ת
4:57	6:10	6:51
5:11	6:12	6:47
5:23	6:42	6:54
5:16	6:35	6:47

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ב).

לה, ולכו דאיהו מטרוניתא דיליה ידבנו לאתדבקא ביה, ואף על גב דרחימו סני דא ברא דלא מתפרשן לעלמין, מההוא כל איש מאריה ביתא מאריה דמטרוניתא, מניה תקחו את תרומתי ארחיה דעלמא עיי"ש.

ולזה כתוב אח"כ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם היינו שע"י שיהיה היחוד של קוב"ה ושכינתיה, יהיה השראת השכינה על בני ישראל, וכמו שכתב אא"ז הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרגא זלה"ה בספה"ק היבל הברכה (תרומה דף רטו): וז"ל: ועשו לי מקדש שיתקדשו כל כך, עד שהם בעצמם יהיה מקדש ה' ברמ"ח אברים שלהם המקודשים, כמו רמ"ח אברים של משה, שהם עצמם משכן ומקדש ה', בית להשם יתברך, ובא המצוה על כל ישראל ועשו לי מקדש במספר תשעה הוי"ת וכו', לעשות עצמו כסא להשכינה כמבואר בדברי מרן מובא בשערי ציון, ושכנתי בתוכם אכ"ה, לזה אמר 'ככל אשר אני מראה אותך' הדיוקן שלך, והוא כבר נודרך לבחינת תבנית המשכן, ולבחינת תבנית כל כליו, ובא המצוה 'וכן תעשו' שהם יזכרו ג"כ למדריגות השמל לאספקלריא המאירה, 'אותך' מלא וא"ו מדריגות משה, וא"ו אספקלריא המאירה, 'וכן תעשו' גם הם יזכו ותיקון כזה עיי"ש.

הקב"ה יעזור שכל אחד יזכה לעלות את ניצוצי השכינה השייכים אליו משורש נשמתו, ועי"ז ישרה עליו השכינה, וכמו שדרשו הקדמונים (אלשיך על זה הפסוק. ראשית חכמה שער האהבה פ"ו אות יט. של"ה מסכת תענית ד"ה מענין העבודה) ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, לרמוז שהשכינה שורה על כל אחד ואחד מישראל אכיה"ר.

רעוא דרעיון תשע"ז לפ"ק

הדברים הגשמיים לבחינת מ"ן לקוב"ה, ועי"ז יהיה היחוד השלם, וכמו שאיתא בזוה"ק (ח"ב קנו): וז"ל: ברוז דא עביד קודשא בריך הוא אומנותא דכל עלמא, ורוז דא (בראשית א א) 'בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ', ברוז דא אתעביד משכנא ואתבני, דאיהו בדיוקנא דעלמא דלעילא, ובדיוקנא דעלמא תתאה, הדא הוא דכתיב ויקחו לי תרומה לי תרומה, תרין דרגין (היינו לי' בחינת יסוד, ו'תרומה' בחינת מלכות עיין בהגהות מהר"ח) דאינון חד, דמתחברין כחדא. ועוד איתא שם (קמ:): בגין כך ויקחו לי תרומה וגו'. ויקחו תרומה לא כתיב, אלא ויקחו לי תרומה, לאחזאה דכלא חד בלא פרודא. ועובדא דמשכנא כנוונא דלעילא, דא לקבל דא, לאתכללא שכינתא מכל סמרין עילא ותתא.

וזהו שמפרט התורה ממה צריך להרים הניצוצין הקדושים של המלכות וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף וגו' היינו שצריך לעלותם מכל הדברים הגשמיים ששם נפלו הניצוצין של השכינה המחייה אותם. ולזה כתוב תקחו את תרומתי היינו כי ע"י שתעלו את ניצוצי השכינה מ"ן לקוב"ה, עי"ז ירד שפע מ"ד מקוב"ה, וזהו תקחו את תרומתי תרומת י', וכמו"ש בזוה"ק (ח"ב קלד:): נטלין מאתר חד עלאה קדישא, דמניה נפקין כל רעותין קדישין, ומאן איהו, כל איש דא צדיק דאתקרי כל, כמה דאת אמר 'ויתרון ארץ בכל היא' (קהלת ה ח), 'על כן כל פקודי כל ישרתי' (תהלים קיט קכח). איש כמה דאת אמר 'איש צדיק' (בראשית ו ט), דא איהו צדיק מאריה דביתא, דרעותיה תדיר לגבי מטרוניתא, כבעלה דרחים לאתתיה תדיר. ידבנו לבו איהו רחים

כבר התקשו המפרשים (משכיל לדוד אלשיך הקדוש) למה כתוב ויקחו לי, דהוי ליה למימר ויתנו לי. ועוד צריך להבין סיפא דקרא תקחו את תרומתי הוי ליה למימר תרומתו.

והנראה לומר דהנה רש"י פירש ויקחו לי לי לשמו. וזה ידוע ג"כ ממרן אלהי הבעש"ט הקדוש זי"ע (בעש"ט עה"ת מצורע כד) שהשכינה כוללת בכל העולמות ובדומם צומח חי מדבר, כי לאחר חורבן בית המקדש גלתה השכינה בכל מקום. ולכן בכל דבר צריך להעלות את הניצוצין שיש שם, ע"י יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, שמאחדים כל דבר להשם יתברך שמו, וזה נעשה כשעושים כל דבר לשם שמים, ובוה יש ארבע מדרגות דצח"ם, ומדבר הוא המדרגה היותר גבוה וזה יותר קל להעלותם, עד דומם שזה הדרגה הנמוכה ביותר וקשה משם להעלותם.

וזהו אמרו ויקחו לי תרומה היינו שכאן מדבר התורה בענין עשיית המשכן כדי שיהיה מקום להשראת השכינה, וזה יהיה רק ע"י עליית השכינה מכל המקומות כדי שלא יהיה אחיזה לקל"ה בשכינה הקדושה, וכמו שמבאר כאן מרן האריז"ל בספה"ק ליקומי-תורה, שתרומה הוא בסוד המלכות, והמלכות הם שנים לאה ורחל, והם ב' ההי"ן של השם הוי"ה, וזהו תרומה לשון הרמה וזה במלכות, כי בדכורא אין צורך לזה, שאין להם אחיזה שם, אבל במלכות שיש להם אחיזה צריך תרומה עיי"ש.

וזהו כוונת רש"י ויקחו לי לשמו, היינו שיקחו לי לבחינת קוב"ה את בחינת שמו שהוא המלכות, וזהו תרומה תרום ה' שהוא המלכות כדלעיל, היינו שיעלו את ניצוצי השכינה מכל

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו

וְנָתַתְּ עַל הַשְּׁלֶחַן לַחֵם פָּנִים
לְפָנַי תָּמִיד (כה ל).

ונתת על השלחן לחם פני
מלך חיים' (משלי 10), כשארם
מקמין את עצמו, 'אשכון ואת רכא
ושפל רוח' (ישעיהו 10), וממילא ברכה
וחיים ופרנסה, אבל כשארם מתגאה,
אין אני והוא יכולין לדור (ערכו טו):
נמצא פני אדם לפני השם.

ורמוה התורה ונתת על השלחן
לחם אם תרצה שלא תפסיק
פרנסתך, תשפיל עצמך, וזהו פנים
שלך יהיה לפני תמיד שלא אסתיר
פנים שלי מפנים שלך, ועי' אכילה
כזאת, יהיה שפע וברכה עכ"ל
מאביו הרה"ק רבי אלכסנדר מקאמרנא
וצוק"ל. וסיים כשארם אוכל בקדושה
וביחודים, מקבץ ומכנס הרבה
נשמות וניצוצין לשרשן כנ"ל.

לוצר חסד' אבות סוף פ"ה מרבתינו יצחק
אייזיק מקאמרנא

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

שבוזן הוה, הקדושים אשר בארץ המה, לומדי תורה
לשמה, ונהגו עצמן בקדושה וטהרה, ולמדו התורה
במסירות נפש מעוני ודוחק וצער וסגופים, וזכו לכמה
מדריגות רוח הקודש והשגה, בודאי מניה תקחו כל אחד
מישראל א"ת תרומתי השראות השכינה בהארה
נפלאה כדעת שלם מספר כת"ף אברה"ם כת"ף יצח"ק,
דעת ורוח קדושה.

ואמר ומנא ידעינן, כי הס"ם מטעה את העולם הרבה
שידבקו עצמן למקום השקר והטעות, ורוכב
במרכבתו ליסע ולדבק עצמן למקום השקר והטעות
מטעי עלמא, לכך צריכין הבחנה גדולה ותפלות ובקשות
שינצל מלהדבק למטעי עלמא בשקר וזכו בדרכים שונים.

לזה אמר ומנא ידעינן דשכינה שורה עליו, כד חמינין, אבל
לזה הראיה צריכין גם כן קדושה וטהרה ודעת ורוח
הקודש, על כן אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים
להתפלל לפניו בדמעה ובכיה, שלא יטעה הס"ם לדבק
עצמו במטעי עלמא ראשים שלו שהוא עשאו ומכסו.

זהר ח' ח"ד דף י: מרבתינו יצחק אייזיק מקאמרנא

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש
אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ב)

מאי אשר ידבנו לבו אלא דיתרעי ביה קב"ה, ומנא
ידעינן דהא קב"ה אתרעי ביה ושוו מדוריה ביה. כד
חמינין דרעותא דהוא בר נש למרדף ולאשתדלא
אבתריה דקב"ה בלביה ובנפשיה וברעותיה, ודאי ידעינן
דשריא ביה שכינתא (זהר הק' ח"ב קבת).

איש אשר ידבנו לבו במספר תורה, כי אי אפשר
בעולם שישרה שכינה על אדם, וישג הארה וחיות
אלהות ודביקות ויחודים, אם לא על ידי לימוד התורה,
ואין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה
(ברכות סג:), ולהיות לומד כפי יכולתו משנה גמרא רא"ש
ופוסקים, ספר הוזהר והתיקונים כתבי מרן מן הרח"ו
מנוקה, ועל ידם יזכה להשראות השכינה רעותא
דשכינתא דביקות אלהי בהארה נפלאה, אבל ראש ולענה
בלי תורה, הם מרים ומרורים כלענה.

אבל איש צדיק אשר ידבנו לבו על ידי לימוד התורה
לשמה וזכה דיתרעא ביה קב"ה, וכל אחד חיוב עליו
לנסוע לצדיק כזה, לדבק לקשר עצמו באהבה, וישפיע גם
עליו איזה הארה וקדושה, כמו שראינו והיינו בצדיקים

עטרת רז

דזי תורה מרבתינו זי"ע

וְעִשִׂיתָ אֶת נְהִיָּתָה שְׂבֻעָה וְהֵעֵלָה אֶת נְהִיָּתָה וְהֵאִיר עַל עֵבֶר פְּנֵיהָ (כה לו)

הבורא ב"ה וב"ש. וסימן הוא זהב טהור עבודה
שלימה, בלי שום מחשבת פיגול בסוד 'כולו הפך
לבן טהור הוא' (ויקרא יג ג).

כבר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים
האלה ר"ל, לפי שמיידי בפסוק הקודם מיוחד
תו"מ כנ"ל. לזה אמר כאן כבר שהוא הלחם, כמ"ש
'כבר לחם' (יזמיה לו כא), והוא כדאיתא בע"ח (שער
הארת המוחין פ"ז) הויוג והיחוד הוא בלשון אכילה
בכמה מקומות בתורה, וכן אמרו חז"ל בכתובות (דף
ס"ד ע"ב) ואוכלת עמו מליל שבת לליל שבת. וכן
'אכלו רעים' (שה"ש ה א). וכן 'אכלה ומחתה פיה'
(משלי ל ב). ע"ש. לזה אמר יחוד זה הנ"ל כבר לחם
יחוד זה, הוא זהב טהור מוכך מכל הפסולת, וזה
צריכים בני ישראל שיעשו אותה תמיד את כל
הכלים האלה, והם תכשיטיה כ"ד תכשיטין והבן.

וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר
ר"ל, הקב"ה אמר למשה, שראה שבני
ישראל יקדשו עצמם כל כך, ויעשו על ידי עבודתם
למלכות שמים, כל המדרגות הללו הנ"ל. בתבניתם
של ישראל שיקדשו הם ג"כ בויכוח גדול, כמו אשר
אתה בעצמך, מראה לפני מלאכי עליונים שהם
בהר למעלה בעולמות עליונים, היינו בתבניתם
יהיה בחינת אדם, אבל פנימוותם יהיה בויכוח גדול
כמוך והבן.

בן בית' ח"ב דף יז מרבתינו אליעזר צבי מקאמרנא

אפאה. ועוד בא להורות שתגמר מלכות שמים בכל
המדות שלה כביכול כנ"ל אז והאיר ז"א קדישין על
עבר פניה של מלכות שמים, ביחוד הוי"ה אלה"ם
יאהלוהי"ם. ורמו לזה כתוב במסורה על עבר לית.
וחד אל עבר. א"כ למה לא כתיב כאן ג"כ אל עבר,
אלא עבר הוא אותיות ר"ע, והוא הוי"ה אלה"ם
בסוד אחוריים כזה: י"ה יה"ו יהו"ה, עולה ע"ב. א'
א"ל אלה"ם אלה"ם, עולה ר', הרי רע"ב. לזה
אמר כאן על עבר כי על אבר עולה שב"ע (כ"ה
בהיכל הברכה), שהוא יחוד הוי"ה אלה"ם בבחינת
פכ"פ, כזה שם הוי"ה במילוי יודין כזה: יו"ד ה"י
יו"ד ה"י, עולה ע"ב. ושם אלה"ם במילוי יו"ד כזה:
אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם, עולה ש', הרי שב"ע,
כדאיתא בלקוטי תורה (פ' לך) ע"ש. לפי זה שמיידי
כאן מיוחד פכ"פ, לזה מוכרח לומר כאן על עבר
מספר שבע, ולא אל עבר, כנודע. והבן.

ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור כאן בא להורות,
מאיזה ענין עבודת ישראל, יכולה מלכות
שמים לבוא לכל אלו המדרגות ככל השלימות
בעשר ספירות, כנ"ל. וכן בבחינת קוים. לזה אמר
ומלקחיה הוא כנגד לימוד התורה הקדושה לשמה
בסוד 'כי לקח טוב נתתי לכם תורתנו אל תעזבו'.
ומחתותיה הוא כנגד התפלה יראת שמים, בסוד
'החתת אלהים' (בראשית ל ב) הכולל כל עבודת

ר"ל, ידוע הוא שיש שבעה חללי דגולגולתא, שהם
שבעה קני מנורה, דוגמתם למטה באדם
כביכול, בסוד 'בצלם אלהים עשה את האדם'
(בראשית טו), היינו שני עינים ושתי אוזנים ושתי חללי
החוטם, ופה. ונודע שגולגולתא היא בחינת כתר, לזה
אמר כאן ועשית העולה כת"ר עליון, שבו כביכול יש
שבעה חללי דגולגולתא, שבעה נרות המנורה, וזהו
ועשית את נרותיה שבעה, והם בגולגולתא לבר,
שבו כולל חכמה ובינה, כנודע (זהר ח"ג רפח:)
ממאמר תלת רישין אתגלפן, דא לגו מן דא, ודא
לעילא מן דא. והוא מובא ג"כ בע"ח (שער א"א פ"ק ב).
וחוץ לשבעה נרות אלו, יש ג"כ שבעה נרות בשבעה
קצוות דמלכות עצמה, כדאיתא בלקוטי תורה
(פ' בהעלותך בטעמי המצות) דע כי המנורה היא סוד
רחל, נוקבא דו"א קדישין, ו' נרות המנורה הם ו'
קצוות שלה, שהם גופה מחסד עד מלכות ע"ש. וזהו
והעלה את נרותיה השניות דו"ק שבה, עד שיהיו
כולם כביכול באחדות אחד, רשות היחיד גבוה,
עשרה ורחבה ד', בעשר ספירות שלה. ועיקר סוד זה
הוא סוד של 'שבעה ושבעה מוצקות' (וכריה ד ב), וגם
זה סוד מה שאמר בווהר (פ' מקץ דף ר"ב ע"ב) לאכללא
שביעאה בשביעאה ע"ש.

והאיר שבעה נרות עליונים על עבר פניה בבחינת
פכ"פ, כדמתרגם התרגום ויהו מנהרין לקביל

מקטפיה ידע'

צינוי דרך ואלומות אור מהליכותיו והנהגתו של רבינו הגה"ק רבי ישראל יצחק הלוי רייזמאן זי"ע בשנות נעוריו, מילין זעירין מפרק שלם המקיף את כל ימי ילדותו של רבינו, מתוך הספר הנפלא על תולדות חייו הנמצא בשלבי עריכה מתקדמים רואה אור לראשונה לקראת יומא דהילולא דליה ז' אדר

זרח השמש

כאשר נולד רבינו התמלא הבית באורה. אביו הגדול ראה בו נטע שעשועים המיועד לגדולות. ישראל אהב את יוסף כי בן זקונים הוא לו... מלבד העובדה שבנו זה נולד בארץ הקודש לעת זקנותו, הרי שפני רבינו הפיקו נוגה עוד בהיותו פעוט רך בשנים וכל רואיו הביטו אחריו בפליאה ובהערצה והפטירו אחריו: "מקודש, מקודש, אשרי אביו ואמו". לפיכך השקיע בו רבי נתנאל כל כוחו ומרצו, מילא אותו בתורה ועבודה במסירות פלאה עד אין קץ, ולא אז מחבכו עד יום פטירתו.

לימים העיד רבינו כי מרוב מסירותו ודאגתו של אביו, לא חפץ היה שילמד בתלמוד תורה כדרך שאר הילדים, לכן שכן עבדו מלמדים ת"ח מופלגים במיוחד כדי שיוכל להשתלם במקצועות התורה, על אף הדחוק העצום ששרר בביתו של רבי נתנאל ולמרות שבקושי היה לו ממן לכלכל את ביתו. אולם מכיוון שחינוכו של בנו מחמדו היה כראש מעייניו, לכן היה לוהו כספים לעתים תכופות כדי שיוכל לשלם שכרם של המלמדים שהסתכמו אז בכסף רב. רבי נתנאל, הכיר היטב כטיבו של בנו. הוא ידע, כי בשכלו החריף הוא עולה על בני גילו וקצב הלימודים ותוכנם, לא הולמים את מלאו כישרונותיו המזהירים. אי לכך, הוא צריך הוא לשנן את חוק לימודיו לפי עמק שכלו ורום התפתותו ואת זה, יכולים לספק רק מלמדים פרטיים.

ראשית ביכורים

אחד המיוחדים שבין אותם מלמדים, היה איש קדוש ושמו: הרה"ק רבי אהרן אריש הלוי אייבערשטיין זצ"ל אב"ד ראדושיץ. חתנו של הרה"ק רבי הלל פראדושיץ זי"ע שהיה חתנו ומפלא מקומו של הרה"ק רבי ישכר בער הסבא קדישא פראדושיץ זי"ע. למינתו לב, לא זכה רבי אהרן אריש לזרע של קיימא ולכן גמר בדתו, לעלות ולהשתקע בסוף ימיו בארץ ישראל יחד עם נוות ביתו הרבנית מרת נעכה הדסה ע"ה.

כבואם לארץ הקודש, שכן רבי אהרן אריש דירה קטנה בעיר הקודש ירושלים. כאן, חש על כשרו כאחרים את אשר אמרו חז"ל, ארץ ישראל נקנית בייסורים והוא ישב ועמל בתורה מתוך דחוק עצום ובלתי ניתן לתיאור. בתחילה, השתמשו רבי אהרן אריש ורעייתו במעט המפנו שהביאו איתם מארץ מוצאם. אבל עד מהרה כלתה הפרוטה מהכיס. משראתה זוגות הצדקנית, כי כלו כל הקיצין ואי אפשר להמשיך לחיות במצב דחוק כזה של רעב ומחסור, החליטה לאפשר לבעלה הגדול להמשיך ללמוד ולקחת יוזמה בעצמה. היא יצאה את ביתה, פסעה מעדנות עד שהגיעה למעונו של רבי נתנאל ואז הקישה נקישות קלות על דלת הבית. משפתח רבי נתנאל את הדלת, פתחה הרבנית מיד את סגור ליבה בפניו ותיארה את מצבם העגום. "אני רוצה להציע את עצמי ככוכבת בבייתם אפילו בתמורה למעט ממון. ובלבד, שאוכל לפרנס את בעלי הקדוש ושיוכל להמשיך לשבת על התורה ועל העבודה באין מפריע."

ברגע זה הביק רעיון במוחו של רבי נתנאל, שאף הזדעזע עד עמקי נשמתו מעצם הרעיון. הוא ידע היטב מי זאת הרבנית ומהיכן יצא החוטט הזה. "בתו של אותו צדיק וקדוש רבי הלל פראדושיץ תשפיל עצמה ותזדקק לכריות? וכי בעבור פרנסה ייפגע רום מעלתה והיא תגיע לעבוד אצלי ככוכבת? תהה, יהיה לא תהיה!"

מיהר רבי נתנאל ויצא מפתח ביתו, לעבר בית המדרש של החסידיים ויצא פולין שבעיר העתיקה. הוא ניגש אל השולחן, שעליו היה רבי אהרן אריש רכונ על ספריו והוגה בתורה. רבי נתנאל לא איבד זמן בהקדמות מיותרות ומילות נימוסים והוא ניגש ישר אל העניין:

"יש לך בן קטן אשר עדין לגאון ולתפארת ישראל יצחק שמו. רצוני שתיקח אותו תחת חסותך והוא יהיה לך לתלמיד. אתה תהיה רבו ומורו, להדריך אותו, לחנכו ולחכמו על דרך התורה והיראה והחסידיות. ואני, אתן לך שכר כראוי וכל מחסור אשר יחסר לך עליו הוא."

רבי אהרן אריש הביע מיד את הסכמתו. מחד, יכול הוא להמשיך ללמוד ולהרכיב תורה ומאידיך, יביא פרנסה הביתה. הוא הודה לקב"ה שזימן לו את רבי נתנאל ושמח על ההזדמנות הזו כמנצח שלל רב. ואכן, זכה רבינו להיות תלמידו המובהק, לקנות ממנו את דרכי ההוראה והפסיקה כפי שקיבל מרבני פולין הגדולה, וכדי שלא יחסר המצא, גם ליפדו את דרכי החסידות, אותם תיכל בעבודתו, סיפורים ומאמרים יקרים שראה וקיבל מגדולי צדיקי החסידות אשר בפולין. ואכן, כל ימי חייו היו שגורים בפי תלמידיו רבינו, ועבודתו ומילין קדישין לצד דרכי ההוראה והפסיקה, כפי שקיבל מרבו.

אם בחוקתי תלכו - שתהיו עמלים בתורה. וכך משחרר תל ילדותו, השיל רבינו מעליו כל מעשה משובה ונעוה ואת כל ענייני העולם, העלולים להטרידו מלימודו ושקד על דלתי התורה בעמל והתאמצות יתירה. דרך לימוד העיון היה נר לרגליו והוא התייגע רבות, כדי לרדת לעמקה של כל סברה בדברי הגמרא. ואכן 'תורה שלפדתי באף עמדה לי', העמל והיגע שהשקיע רבינו בנעוריו, הם אלו שעמדו לו לעתיד, להאיר לארץ ולדרים עליה כשמש המאירה את כל העולם, בפסקיו הרבים ובמורשתו הטהורה.

בצל המהר"ל דיסקין

בילדותו, זכה רבינו לשהות במחיצת הגה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זי"ע. ולעיתים תכופות היה מגיע יחד לביתו עם אביו רבי נתנאל להתבשר מעט מאורו הגדול. ביקורים אלו השפיעו מאוד על נפש הנער ורישומם, ניכרו עליו כל ימי חייו וככל תהלוכותיו.

עבודת הבורא

כבר בגיל צעיר לא ידע רבינו שובעה מלימוד התורה. כאשר¹ מלאו לרבינו תשע שנים בלבד, הוא ערך חשבון נפש עם עצמו והעלה, כי היות שהשינה מורידה כשליש משנותיו של האדם², על כן גמר אומר כי החל מהיום והלאה יפחית משעות שנתו בכל לילה וככך, יהיה לו עוד זמן להגות בתורה. על אף שגופו של רבינו היה צנום וכחוש, לא חש לזה כלל מרוב אהבת התורה שבעתה בקרבו. הוא גם הרגיע את אמו שחששה מאוד ממייעוט שנתו ואמר לה בלשוננו של התנא בן עזאי: 'מה אעשה שחשקה נפשי להגות בתורה. ולא זו בלבד, אלא שבלילות, במקום ללכת לישון על יצועו, היה רבינו מניח את עצמו לשכב על הארץ סמוך למיטתו של אביו, וזאת כדי שכשיקום אביו בשעות המוקדמות יוכל להעירו מיד לעבודת הבורא³'.

מפלא הסמוך לאיש

כאשר ראה רבי נתנאל את גודל שקידתו של בנו הניק והחכים, הבין כי עדין לגדולות וכי יש לטפחו ולהשקותו ולתבוע ממנו עוד יותר, כדי שאכן יצמח ליגל רב פארות. אם לא די בשעות השינה האסורות שיוכל לעצמן, הרי שבהיות⁴ רבינו בן שתים עשרה שנה, כבר תבע ממנו אביו שיקום לפנות בוקר לעבוד את ה', עוד בטרם יאיר השחר. אמו הצדקנית שחששה לשלומם ובריאותו של בנה ניסתה להניאו מפחשבותיו ואמרה לבעלה, כי הן הוא עוד רך בשנים וצריך הוא לישון יותר ובטח תזיק לו היקיצה המוקדמת. אך רבי נתנאל השיב לה, כי הוא נוטל את האחוריות על עצמו ומבטיח שלא יאזע לו מאומה ולא יאונה לו כל רע.

עדות על האומר, השמיע הג"ד לייב מיינצברג זצ"ל רבה של קהילת המתמידים, כפי ששמע מרבניו:

"סיפר לי רבינו, כי ביום מלאו י"ב שנים קראו אביו לחדרו ואמר לו, שמכיוון שכבר הגיע לגיל זה שמוגדר בפי חז"ל מפלא לאיש, ועל כן יש לעלו להקדיש זמן רב יותר ללימוד התורה⁵. ועל כן, מהיום והלאה עליו לצמצם עוד יותר את שעות השינה ולהסתפק בארבע שעות בלילה ובכל יתר הזמן, יעסוק בתורה. אביו אף הוסיף והורה לו, לא לשוב לביתו לפני חצות הלילה ועד אז ישב יתייגע וילמד בבית המדרש⁶. רבינו ציית ושמע לפצוות אביו ואכן, היה הולך לישון בכל לילה בשעה שתים עשרה, ובשעה ארבע לפנות בוקר כבר הייתה אמו מציקה אותו בתוקף, ודורשת ממנו

שיקום לעבודת בוראו¹⁰. לימים¹¹ לעת זקנותו, כשהיה רבינו תשוש וכוחותיו כבר לא היו עמו, הוא נאלץ לשכב על יצועו מעבר למה שהורגל כאשר כוחו היה במתניו. באותה עת, הזכיר פעם רבינו את שנות נעוריו בהן נהג לישון קמעה בלבד, ואמר שמנס עקב ולפעמים לא יותר משלוש שעות! והוסיף, ואמר שמנס עקב חולשתו ומגבלות גופו, הוא אמנם לשהות על מיטתו ממושכות, אבל שבכל הנוגע לשינה בפועל, איננו ישן יותר שעות מכפי שהרגיל את גופו בעבר. "פקודתו שמרה נפשי-כפי שאבא ציווה לי: ארבע שעות ולא יותר".

סדר לימוד

רבינו סיפר פעם להגה"צ רבי אלחנן הלפרין זצ"ל גאב"ד רדומישלא ורבה של שכונת גולדס גרין - אנגליה, בעת שביקר אצלו, שאביו רבי נתנאל הכין וסידר עבורו סדר לימוד שילמד בו בכל יום לפני התפילה. וכך היה סדר לימודו שהתחיל כאמור, עוד כאשמות הלילה השלישית בטרם יאיר השחר: פרשת תומש עם פירוש רש"י, פרק משניות, דף גמרא עם רש"י ותוספות, דף שולחן ערוך, דף זוהר הקדוש ועוד... ואמר לו אביו רבי נתנאל 'אז די וועלט איז זייער מנושם און פארקומט' (העולם מאוד מנושם ועוקם), ולכן צריך ללמוד לפני התפילה, בסמיכות לזמן היקיצה, שכן כוח התורה מיישר את השכל למשך כל היום...

דיינע אויגען זענען חשובער

הרה"צ ר' אליהו ראטה זצ"ל - משמשו של הרה"ק רבי שלומק'ע מאוועהיל זי"ע היה רגיל לספר, שבשנות בחרותו של רבינו, נפתחה ישיבה לצעירים מחוץ לחומות העיר העתיקה. מנהלי הישיבה שנתנו עיניהם בבחור העילוי - הלא הוא רבינו, השתקקו מאד שיעטרף לישיבה זו, אך אביו רבי נתנאל, לא הסכים שילך לשם וזחה את הצעתו. כאשר שאל רבינו את אביו מה פשר הסיור ומדוע אכפת לו שילך ללמוד שם? השיב לו אביו: "דיינע אויגען זענען ביי מיר חשובער פון די בלאט גמרא". כלומר, שמירת עיניך, חשובה אצלי יותר מלימוד דף גמרא. כוננת רבי נתנאל הייתה, כי מכיוון שבנו הנער יעטרך לצאת דרך אחד העשרים של העיר העתיקה ולחלוף ברחובה של העיר ההומה, בדרכו של הישיבה, עלול הוא להיתקל במראות בלתי הולמות ולכן, העדיף שבנו ימשיך לשהות בין חומות הרובע השמור מכל פגע רוחני.

בצל רבו התורות חסד'

אחד¹² מגדולי גאוני ירושלים היה הגאון הקדוש מרא דכולא תלמודא רבינו שניאור זלמן זי"ע הרב מלובלין בעל התורת חסד', אשר בטבעית עינו החדה שם את עניו על רבינו, כאשר עוד היה בשחר ילדותו. רבינו שהתגורר בשכונת לבעל התורת חסד' - שכן הגאון גר במרחק של שלושה בתים בסך הכל מביתו של רבי נתנאל, התחקה רבות אחר אורחותיו של הרב מלובלין. כך גם הגיע לביתו פעמים רבות כדי ללמוד שם. רבינו מאד צמא חן בעיני הרב. הגאון התרשם מהנער הצעיר שהצליח לשבות את ליבו הגדול, דיבר עליו בהערכה רבה והכיר בו כי עדין לגדולות וכי לגברא רבא עוד יתעביד. על חביבותו הגדולה בעיני התורת חסד' סיפר רבינו בעצמו¹³, כי בימי ילדותו אמר לו הרב מלובלין, שהוא מתענג לראות אותו לומד, ולכן ביקש ממנו שכאשר יש לו זמן פנוי, או כשהוא מסיים את חוק לימודיו בישיבה, יסור לביתו וילמד שם כדי שיוכל לשמוע את קולו בעת לימודו. רבינו גם תיאר בערגה, שהתורת חסד' היה יושב בחדר הפנימי, שם היה רכון על תלמודו, ואילו הוא ישב בחצר החיצוני שם למד בקול. "הרב מלובלין, נהג לעודדני והביע בפני את קורת רוחו מהלימוד שהיה ערב לאוזני".

שלך גדולה משלי

בהגיעו¹⁴ רבינו לעול תורה ומצוות, לקחו אביו רבי נתנאל לביתו של התורת חסד' אשר היה גם אחד מבני ביתו ושומעי לקחו, כדי שיכרכו. התורת חסד' שאלו בחיבה, מאיזה ספר לקח את תוכן הדרשה לבר מצווה. ענה לו רבינו, כי לפד אותה מתוך ספר חידושי הרי"ם (שרבי נתנאל זכה להסתופף בצילו כאמור לעיל) בסוגיא ד'היזק שאינו ניכר.

המשך עטרת זקנים

לאחר שהרצה בפני הגאון את תוכן הדרשה בטוב טעם ובמתק לפתורים, צבט לו הרב מלובלין בחיכוך ולכחו ואמר לו: "דע לך בני, כי מוכן לך עולם הבא, ולא עבורי..." הנוכחים בחדר תלו בו את עיניהם בפליאה, והתורת חסד המשיך ואמר את הדברים הבאים: "הן שמעתי עליך, כי אתה עמל ומתייגע רבות על כל תוספות ותוספות, כדי שיהיו קלועים היטב בזיכרוןך לכל תשכחם לעולם. ואם כן בוודאי מגיע לך שכר גדול בשמים על זה, כי לפום צערא אגרא². לא כן אני, שניתתי משמים בזיכרון טוב וכל מה שאני לומד, תיכף נחקק בזיכרוני כיתד איתן בל ימוט לעולם, ואם כן אין לי שום שכר לעולם הבא"³...

רבי נתנאל שניצל שם נפעם ומשתומם מדברי התורת חסד, לא יכול היה לשאת את העובדה שהרב גמגמ את שיעור קומתו והתקשה להישאר אדיש למשמע הדברים, נענה ואמר לרב בהדרת הכבוד: "הלא הרבי לומד הרבה וכל היום לא פסיק פומא פגורא ובוודאי שיש לרבי שכר גדול על זה בעולם הבא"...

התורת חסד לא הגיב לטרוניה האמורה, החריש מעט ואז פנה שוב אל רבינו ואמר לו בחיבה: "בוא ואומר לך אהובי, מה החילוק בין ספרי 'תורת חסד' לבין שאר ספרים? שאר ספרים הם הרים התלויים כשערה²² וכאשר מסירים את השערה לא נשאר מאומה מכל הספר...לא כן הספר שלי,

שבכיתו הגדול של רבי נתנאל הלוי רייזמאן, גודל וצומח אילן גדול, אשר יאיר את העולם ככוח תורתו וקדושתו.

דמות דיוקנו של רבו

זמן קצר לאחר מכן, נסתלק הרב מלובלין לעולמו והותיר אחריו חלל גדול, הן בעולם היהודי, הן בקרב אנשי ירושלים ובמיוחד בקהילה החסידית הענפה - בראשה עמד.

על אף שרבינו היה בן י"ג שנה בסך הכל, בעת פטירת רבו בעל התורת חסד, דמותו המאירה לא משה מפניו כל ימיו. דומה היה, כי דיוקנו של רבו נראה לו בכל יום ויום, שכן רבינו לא חדל מלהעלות על זל שפתיו בערגה שוב ושוב, את שמו הגדול של רבו. הדבר בא לידי ביטוי הן בפסיקותיו בהלכה ודרכי הוראתו בתורה, הן בסיפורי הוד מנועם זיו קדושתו כפי שראה אצלו, וכן סיפורי קודש שקיבל מפניו על ענקי ארץ, רבותינו הקדושים מאורי החסידות ז"ע. למרות שרבינו היה צעיר לימים, חרט היטב בזיכרונו ואף העלה אותם על הכתב לזיכרון עולם בבחברת מיוחדת, למען ידעו הדורות הבאים מה שענינו ראו ואזניו שמעו.

על הקשר האיתן שנוקם בין רבינו לרבו התורת חסד, שלווה אותו בכל ימי חלדו עלי אדמות, ניתן גם ללמוד מפה שציווה רבינו¹³ בצוואתו, אותה כתב שנים אחדות לפני פטירתו, שבעת שיוכלוהו לקבורה, יעברו על יד ציונו של רבו התורת חסד וידועו לו שנפטר לחיי עולם.

אשר השערות תלויות בהרים ואם כן, יש לו מה לסמוך ולא נאבד כלום מהספר... בכך, חשף הגאון בענוותנותו הגדולה, טבח קטן מרום מעלת חיבורו ואז סיים את דבריו ואמר: "את זה אני יכול להעיד בבית דין של מעלה."

לאחר מכן, ביקש רבי נתנאל מהתורת חסד²² שיואל להניח את ידו הקדושה על ראש בנו ויברכו. אמר לו התורת חסד כי מעולם לא הניח את ידו על ראש אדם כדי לברכו²³. גם לנשק את כף ידו, כמקובל אצל רבים מפנהיגי החסידים - סירב הרב מלובלין, משום שהיה אגני דעת ואסתנים גדול ולא חש בכך בנת. הרב הוסיף וציון בהקשר לכך, את דברי רש"י במסכת עבודה זרה דף י"ז ("ד"ה אבי חדיהו²⁴). אבל פטור בלא כלום אי אפשר... והרב אחז בידו הקדושה בידו של רבינו ובידו בכרכה חמה ולבכית.

עוף השמים, הוליך את קול השיח המרתק הזה שהתנהל בין גאון הדור, לבין רבינו זיע"א שהיה אז כאמור עלם רך בשנים. בירושלים של פעם, שכל אוושה ושמועה קלה, עשתה לה מיד כנפים, לא היה זה חידוש. זקנים עם נערים הביעו השתאות, אודות אותות החיבה והקרבה היתירה שרחש שר התורה בעל התורת חסד זצ"ל לבחור צעיר. כמיוחד הפליאו הדוברים, את תוכן השיחה אותה ניהל גדול הדור עם רבינו, כדבר עם זקן ורגיל מופלג ושבע ימים. מיני אז, החל שמו הגדול של רבינו להתפרסם והכל שחו בנייהם בפליאה,

ט. הגדה 'אייר תשכ"ט' מתוך מאמר של ידידיה ב.

י. אוצרות ירושלים מתוך מאמר שכתב הגה"צ רבי משה יאיר ווינשטוק זצ"ל

יח. מפי הגה"ר לייב מינצברג זצ"ל רב קהילת המתמידים

יט. מפי הרה"צ רבי משה יאיר ווינשטוק זצ"ל

כ. מסכת אבות סוף פ"ה ופירוש שם הרע"ב ז"ל 'כפי רוב הצער שאתה סובל בלימוד התורה ועשית הפצונו, לא ייהיה שרך מרובה.'

כא. כל ימי חיינו, היו דברים אלו של בעל התורת חסד מרגלים בפומיה של רבינו, והיה מרבה לאמרם ברכים ובעיקר לצעירי הצאן, על מנת לחזק נחשלים, ולעודדם בהתמדת וגיעת התורה.

כב. ראה בפשטה במסכת חגיגה (פ"א מ"ח) 'הלכות שבת חגיגות והמעילה הרי הם כהררים התלוין בשערה, שהן מקראי מועט והלכות מרובות, ופירוש הערוך, שאין כח בשיעור להחזיק ההר, ונראה כאילו תלוי ועומד באוויר.'

כג. ראה בספה"ק 'נוצר חסד' ע"פ אבות (פ"ו מ"ד) ז"ל 'קבלנו שהרמב"ם קורא להרב רבי יוסף מיגאש 'רבתי' (שאלה ופיקדון פ"ה ה"ו), [לפי] שבעת פטירתו של רבי יוסף אבן מיגאש היה הרמב"ם בן חמש שנים, וקרא אותו וסמך ידו עליו, ונחה רוחו של הקדוש עליו, ועל זה זכה להשגה עצומה ונוראה, וזכה נעשה לו רבו מובהק שלפני רוב חכמתו ממוני.'

כד. הגה בברכת יעקב אבינו ע"ה לאפרים ומנשה, נאמר בתורה הק' (בראשית מ"ח פ"ד) 'וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה וכו'.' וכתב בספרונו (על פס' י"ח) 'כי זה הכבוד שיש ימינו על ראשו, כי אמנם הסמיכה ביד תכין הנפש אל מה שנסמך עליו כענין ויסמך את ידיו עליו.' וכ"כ החת"ס בספרו תורת משה פ"ד ויחי בשם הפלאה, דיעקב אבינו הניח ידיו על אפרים ומנשה כיון שזה דוגמת צינור להמשך ברכה על המתברכין.

והנה רבים נהגו בתפוצות ישראל, לברך את הבנים כלל שבת ויש שנהגו בכך רק בערב יום הקדוש. והפנהג המקובל הוא, שהאב מניח את ידיו על ראש הילדים בעת הברכה, בדומה למעשה יעקב אבינו ע"ה בעת שבירך את בני יוסף - מנשה ואפרים.

הגאון רבי יעקב עמדין זצ"ל, לאחר שמביא מנהג זה בסידורו (עמודי שמים עמוד ש"ד ובסידור בית יעקב הנהגת ליל שבת סעיף ז'), כותב שיש לברך בנישאת ידיו על ראש הילדים העדיף שאביו הגאון החכם צבי זצ"ל היה מניח שתי ידיו. כדבריו נהגו רבי הגאון רבי יצחק למפרונטי זצ"ל (בספרו פחד יצחק ערך 'ברכה') ולדעתו יש להניח יד ימין על יד שמאל. ויש בין הפוסקים שתמהו על מנהג זה, שהרי קיים איסור להדיט לברך את ברכת כוהנים כלשונה (כמבואר בשו"ע אורח חיים, סימן קכ"ח, סעיף א') בפרישת ידיו. מחמת חשש זה, כתב הגה"צ זצ"ל (סידור הגה"צ ח"ב סימן פ"ז) שהאב לא יניח את שתי ידיו בעת הברכה, אלא יד אחת בלבד. ובחומש תורה תמימה פ"ד נשא מספר, שכאשר הגיע חתן אל הגה"צ זצ"ל וביקש את ברכתו, הניח רק יד ימינו על ראש החתן מטעם זה ויש שפקפקו וכתבו שהיה זה מסיבה אחרת ואכמ"ל.

עכ"פ העולה מהאמור, שיש מקור ואסמכתא מהתורה והפוסקים למנהג הנחת הידיים על הראש בעת הברכה ודו"ק.

כה. ז"ל רש"י הקדוש שם: "דרך בני אדם כשיצאין מבית הכנסת, מיד הוא נושק לאביו ולאמו ולגדול ממנו בארכובה או בפס ידיו."

כו. אוצרות ירושלים מתוך המאמר שכתב הגה"צ רבי משה יאיר ווינשטוק זצ"ל.

א. הגה"צ רבי משה יאיר ווינשטוק זצ"ל
ב. רבינו הוסיף וסיפר, כי אביו הוקיר מאוד את המלמדים ולכן היה מנהגו בכל שנה בהגיע ימי הפורים לשלוח להם תחילה 'משלוח מנות' (הגה"צ רבי משה יאיר ווינשטוק זצ"ל)
ג. מפי נכדו כ"ק מרן אדמו"ר מקאמרנא שליט"א

ד. תולדות חייו עולמים ולוטים בערפל. אך מהמטע שהגיע לדינו עולה, שאביו היה הגאון רבי מנחם הלוי זצ"ל לאחר שנוקח לחתן אצל חמיו הרה"ק רבי הלל מראדושיץ זצ"ל שהסמיכו לבא בית דין בעיר ראדושיץ. בשנת תרע"א מוצאים אנו שכבר עלה לירושלים, וכפי שחותם בהסכמתו לספר 'דרוש תמר', וז"ל: "כ"ד תמוז תרע"א פה ירושלים עה"ק תובכ"א. נאום אהרן אריש הלוי אייבערשיין חתן הרב הקדוש זצלה"ה מראדושיץ וכתע בירושלים עה"ק תובכ"א."

מאחר שנסתלק ל"ע ערירי בלא בנים, רכש רבי נתנאל עבורו ועבור כי"ב חלקה בהר הזיתים ליד חלקתו אותה קנה מתימים ואמר, שבאשר יבוא לפקוד את קברי - יפקדו גם את קברו ואת קבר רעייתו. ואכן עד היום השתמרה המצבה של רבי אהרן אריש בהר הזיתים והיא נמצאת לימינו של רבי נתנאל ובסמיכות למצבה זו, נמצאת קברה של רעייתו הרבנית ע"ה.

ה. וכפו שדרשו בסדרש קהלת רבה על הפס' (קהלת ב' ט') אף חכמתי עמדה לי. א"ר אחא, אמר שלמה, כל תורה שלמדתי באף, נתקיימה בי בזמנתי. וכן הם דברי רבי נהוראי אודות מעלות התורה: "משמרתו מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית תקוהו בזמנתי (קידושין פכ ע"א).

ו. מתוך מאמר בכת"ע 'העדה'.

ז. מהרי"ל דיסקין נפטר בשנת תרנ"ח כשרבינו היה בגיל שמונה שנים.

ח. קונטרס דמתה לתמר (סאטמאר).

ט. ראה גמרא שבת (פט ע"ב) 'אמר לו (הקב"ה) ליצחק בניך חטאו לי. אמר לו (יצחק) וכו', ועוד כמה חטאו, כמה שנותיו של אדם שבעים שנה. דל עשרין דלא ענשת עליהו, פשו ליה חפשי. דל כ"ה דלילוטא, פירוש: שלילה הוא זמן שניה, כדאייתא בגמרא עירובין (ס"ה), לא איברי ליליא אלא לשינתא. ואי אפשר להעניש עליהן (ע"פ מפרשים).

י. זבחים כ"ט ע"ב

יא. מפי בתו הרבנית מקאמרנא ע"ה

יב. הרה"ח ר' אפרים פישל לינדל ז"ל

יג. ראה באור הקדוש (ח"א דף עח ע"ב)

יד. מתיירסר שניו ולעילא נשפתא אתערתא למפלחא פולחנא דאתפקדת' פירוש: מ"יב שנים ומעלה, הנשמה מתחלת להתעורר לעבוד העבודה שנוצטית.

יז. כידוע, דברי המשנה באבות (פ"ו, מ"ו)

יח. דאחד מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, הוא 'מיעוט שניה'. ועיין מה שפירש התפארת ישראל על המשנה הנ"ל וז"ל: "דע"י רבינו שניה לא לבד

שפסיד הזמן, אלא גם תינישן שכלו, ויאבד חריצותו. אמנם גם פחות מהראוי ג"כ מ"ק מאד לגוף ולנפש, ואמרו בשם הרמב"ם שהיו ישן ח' שעות בכל לילה.

סו. אז ישנתו אז ינוח לי, אולם זה רק קודם הגיעו ל"ב שנה, אבל אח"כ שאין השחיקה שבסידות הגוף

כ"כ גדול כבימי נעוריו, וא"צ אח"כ מנוח כ"כ רב, כתבו הטבעיים וביחוד הופלאנד (רופא גרמני,

פילוסוף וסופר מפורסם שחי בין השנים תקכ"ב - תקצ"ו) דדי לו שישן בכל לילה ה' או ו' שעות."

ע"כ.

טו. רבינו הוסיף בבדיחותא, שכיום נוהגות

האימהות אחרת, הן דורשות מנניהן לישון לכל

הפחות שבע שעות בלילה, ולעיתים כשהן רואות

שהילדים עייפים, הן מציעות שישיכו וישנו עוד

קצת (מפי הגה"ל).

קהל 'עטרת שלום' קאמרנא
בנישואת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מניה"ק ירושלים תובכ"א

אדנו ואזכנשו להילולא דרבי
רגל יומא הילולא רבא דהאי תנא ירושלמי חסידא ופרישא

הגה"ק רבינו ישראל יצחק הלוי רייזמאן ז"ע
ראב"ד מקהלות החסידים מעיה"ק
חותנו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מהר"ש ז"ע מקאמרנא
בעל המעשה שלום

תערך 'סעודת הילולא רבתי'
בראשות נכדו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ביום שלישי ז' אדר פרשת תצוה

בהיכל בית מדרשינו
נטילת ידים בשעה 5:00 לפני השקיעה

בברכה וזמרה
נהגות הקהילה